

Kartläggning Sörmland: kulturskola och psykisk hälsa

DEL 2: VAD HÄNDER UTE PÅ LÄNETS KULTURSKOLOR?

ERIK KRISTOFFERSSON

Innehåll

Förord och sammanfattning.....	3
Resultat i korthet.....	3
Avgränsning.....	4
Bakgrund	4
Roller:	4
Vilka är projektmålen?	4
Vad har projektet för syfte?	4
Vilken är projektets målgrupp?.....	4
Arvsfonden:	5
Nyskapande i ansökan.....	5
Delaktighet i ansökan.....	5
Överlevnad efter projektslut.....	5
Syfte med intervjuerna.....	5
Metod.....	5
Intervjuer.....	6
Flen.....	6
Katrineholm.....	7
Strängnäs.....	9
Eskilstuna.....	10
Oxelösund.....	13
Nyköping.....	15
Trosa.....	16
Gnesta	18
Vingåker.....	20
Möte i Göteborg med Ellen Rydberg och Malin Aghed.....	22
Sammanfattning och diskussion.....	22
Resultat i tabellform.....	25
Fig 1.1	25
Fig 1.2	25
Fig 1.3	26
Fig 1.4	26
Fig 1.5	26
Fig 1.6	27
Fig.1.7	27
Fortsättning	28

Vidare studier	28
Appendix 1. Befolkningsstatistik SCB	29

Förord och sammanfattning

Den här rapporten är fortsättningen på rapporten "Halvtid" som vi skrev i september 2022 där vår tidsplan för hösten 2022 i ny projektorganisation för Sörmland slogs fast. Vi planerade då att göra i huvudsak tre aktiviteter:

1. Intervjua samtliga kulturskolechefer i länet, fysiskt ute på respektive skola.
2. Intervjua Ellen Rydberg, projektets första koordinator
3. Konstruera en elevenkät och distribuera denna i december

Rapporten redogör för resultatet av punkt 1 och 2.

Vi har genomfört intervjuer med samtliga kulturskolechefer i länet.

Vi som åkt runt på intervjuerna är Erik Kristoffersson, Camilla Klemming och regionens kulturskolesamordnare Sophie Uhlan Bourdiol. Erik och Camilla är båda anställda i projektet kulturskola och psykisk hälsa som koordinators och har sina anställningar i Vingåker. Sophie är anställd på Eskilstunas kulturskola men har hela länet som arbetsfält. Erik har agerat ordförande under mötena med kulturskolechefer och har deltagit i samtliga möten. Camilla och Sophie har varit deltagande i majoriteten av mötena och vem som har deltagit när framgår under respektive avsnitt. Den sista intervjudagen, med Trosa och Gnesta, fick ske via Teams då det rådde osäkert väglag.

Vi förberedde en rad frågeställningar i förväg i arbetsgruppen i Vingåker bestående av Fred Sjöberg, Erik Kristoffersson och Camilla Klemming. Frågorna kommunicerades först muntligt på länsmöte med kulturskolechefer 2022-09-16 och skickades också i samband med det ut via mejl. Frågorna vi ville diskutera var:

- Vilka läger anordnas av er?
- Vilka aktiva projekt har ni?
- Har ni särskilda kurser som riktar sig till personer med kognitiva nedsättningar?
- Har ni externa samarbeten med bäring mot psykisk ohälsa?
- Vilka hinder/utmaningar ser ni för att genomföra t ex läger?
- Ser ni utbildningsbehov för personal?
- Har du andra tankar kring kulturskolans roll som hälsofrämjande aktör?
- Hur ser er kontakt ut med elevhälsan?

Resultat i korthet

Intervjuerna fick lite olika karaktär beroende på omständigheterna kring intervjutillfället. På några ställen tog kulturskolechefen emot på sitt arbetsrum, på något var det nästan hela personalstyrkan som medverkade och på de sista två var det Teamsmöten med respektive chef på grund av ofarbara vägar. Vi i intervjugruppen uppskattade särskilt att få gå runt och titta på lokalerna samtidigt som vår intervjuperson berättade om verksamheten. Detta gav en väldigt tydlig bild av de karaktäristiska dragen hos respektive skola. Vi fick också en tydlig bild av att mycket på kulturskolorna är gemensamt, men också att det finns mycket som skiljer dem åt. Gällande arbetet med ungas psykiska hälsa har vi sett att samtliga kulturskolor har kurser och projekt som tydligt adresserar ungas hälsa, även om det sker uttryckligt i olika grad. Exempel på aktiviteter som vi identifierat och som kulturskolecheferna lyfter fram i kontexten för våra intervjuer är metoden "dans för hälsa", film

(särskilt stop motion) och så kallad öppen kulturskola där elever får delta under relativt fria förutsättningar inom till exempel bild och skapande.

Avgränsning

Den här rapporten syftar till att kartlägga befintlig verksamhet ute på kulturskolorna i Sörmlands län i en bred kontext av arbete mot psykisk ohälsa. I denna kontext definierar vi psykisk hälsa som en upplevelse av meningsfullhet och sammanhang; detta är inte medicinska termer utan gränsdragningen blir subjektiv. Vi arbetar beskrivande och rapporten syftar inte till att ge konkreta råd.

WHO:s definition av psykisk hälsa

WHO definierar psykisk hälsa som ett tillstånd av psykiskt välbefinnande där varje individ kan förverkliga sina egna möjligheter, klara av vanliga påfrestningar, arbeta produktivt och bidra till det samhälle som hen lever i. Psykisk hälsa är alltså inte detsamma som frånvaron av psykisk sjukdom.

[WHO Mental health: strengthening our response](#)

Källa: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/vad-ar-psykisk-halsa/>

Bakgrund

Kulturskolerådet, kulturskolornas intresseorganisation, har sökt och beviljats ett treårigt projekt "Kulturskola och psykisk hälsa". Projekttiden är 1 januari 2021 till 31 december 2023.

Roller:

Kulturskolerådet är projektägare och ansvarar inför Arvsfonden och ansvarar för att de projektmål som tagits fram uppnås och redovisas. Kulturskolerådets nationella projektledare är Malin Aghed.

Vilka är projektmålen?

I varje regionalt delprojekt ska vi årligen nå:

- 150 nya barn/unga och involvera dem
- 250 barn/unga ska ta del av resultat genom t ex artiklar eller föreläsningar
- 50 pedagoger ska få ökad kännedom om metoder kring psykisk ohälsa
- 40 chefer/ledare får kunskap om kulturskolans nya roll kring psykisk ohälsa
- 2 reportage i media som belyser projektet
- 2 nationella forum med erfarenhetsutbyten
- 1 verksamhetsplan per region som visar metoder projektet tagit fram

Vad har projektet för syfte?

Projektet syftar till att ge fler unga bättre uppväxtvillkor genom att förbygga psykisk ohälsa samt ge bättre stöd till unga med psykisk ohälsa.

Vilken är projektets målgrupp?

Målgruppen för projektet är barn och unga upp till 25 år, med eller utan funktionsnedsättning.

Arvsfonden:

Arvsfonden har tre kriterier för ett arvsfondprojekt. Det ska vara:

- Nyskapande och utvecklande
- Delaktighet ska finnas hos målgruppen
- Överlevnad efter projektslut

Nyskapande i ansökan

Kulturskolans nya roll som uttalad aktör inom arbetet mot psykisk ohälsa hos barn och unga upp till 25 år, med eller utan funktionsnedsättning, ska etableras i samhället. Samverkan mellan olika aktörer är centralt för att lyckas med detta.

Delaktighet i ansökan

Ungas egna berättelser blir centrala och sammanställning av dessa ingår i projektets arbetsuppgifter. RUM-föreningar, andra typer av elevföreningar nämns i ansökan och projektansvariga kommer att undersöka ytterligare hur de ungas upplevelser och erfarenheter ska tillvaratas.

Överlevnad efter projektslut

Vi ska implementera vunna erfarenheter och metoder i ordinarie verksamhet efter projektslut. Institutionaliserings av till exempel läger, dvs läger som överlever enskilda "eldsjälar" och förknippas med kulturskolan som institution.

Syfte med intervjuerna

Projektet kulturskola och psykisk hälsa har som syfte att göra kulturskolan till en bättre resurs i samhället genom att bland annat sprida kunskap, metoder och modeller. Syftet med intervjuturnén har varit att undersöka hur det ser ut ute på kulturskolorna just nu. Vilka kunskaper finns redan som är värda att sprida? Vilka metoder används och fungerar? Det är frågor som vi har haft med oss när vi har träffat länets kulturskolechefer.

Metod

Vi har besökt kulturskolechefer och i vissa fall även pedagoger ute i deras verksamheter. Vi har i god tid före skickat ut de frågor som vi har velat diskutera och vi har muntligt förklarat hur vi har tänkt att mötena ska gå till. Vi har velat få till en diskussion i rummet, snarare än raka svar. Intervjuerna har pågått ifrån 1,5 timme till något mer än 2 timmar. För att störa samtalet så lite som möjligt valde vi att inte spela in utan vi har antecknat "för hand". Varje intervjuperson har fått se sitt respektive avsnitt före rapporten färdigställts. Vilka som närvarat vid intervjutillfällena framgår under respektive avsnitt. Rapportens sammanfattning och resultatsammanställning står rapportförfattaren för.

Intervjuer

Flen

Förvaltning: Barn, utbildning och kultur

Chef: Andreas Odsvall

Antal anställda (inklusive chef): 23 personer fördelat på 11 heltider

Antal elever (avrundat): 360 elever fördelat på 460 kursplatser

Elevavgift: 0 kr

Erik Kristoffersson och Sophie Uhlan Bourdiol träffar kulturskolechef Andreas Odsvall på hans tjänsterum på kulturskolan i Flen. Vi går aldrig runt och tittar på kulturskolans lokaler men intrycket är att vi befinner oss i ett mycket stort skolkomplex med många olika skolformer som samsas på samma yta och vi ser många barn i olika åldrar och många vuxna.

Andreas beskriver Flens kulturskola som en "traditionell" kulturskola. År 1999 var det en till- och ombyggnad av skolan och den gick från musikskola till kulturskola strax därefter.

Det fanns tidigare musikklasser och estetgymnasium som båda är borta nu. Tidigare var dessa viktiga för kulturskolan. Nu finns istället möjligheter till olika fördjupningar direkt under kulturskolan, till exempel inom musikal eller den nya fördjupningslinjen inom musik.

Flens kulturskola anordnar inte läger i någon större omfattning utan lägger istället maximalt med arbetstid i veckorna för att få ut så mycket undervisning som möjligt. Dock arbetas det i en del olika projekt, såsom KfV-världen som är ett integrationssamarbete mellan Katrineholm, Flen och Vingåker. Man anordnar rastaktiviteter och administrerar "Sörmlandsmodellen" där elever får ta del av två professionella kulturupplevelser per år, Kulturgaranti Flen, skapande skola och skolbio.

Kulturskolan har två lärare som går på FMT-kurs (funktionsinriktad musikterapi) men för närvarande finns inga kurser som formellt riktar sig till personer med funktionsnedsättning. Dessa elever finns i verksamheten, men går oftast enskilt hos sin lärare.

Kultur på recept är ett koncept som existerar men har försvagats sedan kulturskolan tog bort sina avgifter. Nu har motivationen för rektorer sjunkit att betala "vad det kostar" med en plats på kulturskolan när samtliga barn och ungdomar i kommunen kan skriva in sig själva gratis. Systemet som sådant har dock varit bra då till exempel "hemmasittare" har kunnat nås och när de ändå befunnit sig på kulturskolan så har steget att ta sig till grundskolan minskat. Andreas ser dock risker med att systemet kan bli för personberoende. Ytterligare ett projekt som arbetar hälsofrämjande är "dans för hälsa" där elevhälsan i kommunen har möjlighet att rekommendera dit elever. Det finns dock problem då det varit stor personalomsättning inom elevhälsan. Ett annat "problem" har varit att de elever som kommer till kursen är barn som gärna vill ha ett extra danspass, men som kanske inte riktigt tillhör målgruppen för kursen.

Kulturskolan har en del externa samarbeten kring konserter och platssamverkan kring torget, manifestationer och ljusfest. Någon utlagd (extern) verksamhet som löper veckovis finns inte, dock finns återkommande samarbete med Flens världsorkester som är en fristående förening.

Avgifter inte förekomma i kulturskolans verksamheter vilket leder till att resurser till extraaktiviteter, såsom läger och resor, saknas. Kulturskolan har växt mycket den senaste tiden: "skolan har växt 50%, men budgeten har endast växt med 18%". Så många elever som möjligt tas in, men det leder till att

det inte finns tid eller pengar över till aktiviteter utöver ordinarie kursutbud. Andreas poängterar att det ändå händer saker på loven i kommunen, fast andra verksamheters regi.

Verksamheten på kulturskolan består av undervisning i instrument och sång, dans, bild och drama. Bland de mer ovanliga instrumenten som går att välja finns oud (korthalsluta). Utöver det utbudet finns det slöjd, schack och film. På ensemblesidan finns det blåsarensembler, rockband och stråkkvartett. Utöver det finns ett koncept där man blandar olika instrument som kanske vanligtvis inte ingår i samma ensembleformer redan från ung ålder och sedan i fortsättningen "unga världsorkestern".

Gällande frågan om kulturskoleundervisning på skoltid förekommer det i kommunen, främst i ytterområdena, och där är det rektor som har sista ordet. Kommunen har tio skolenheter med ca 200 barn per skola.

Kulturskolan saknar en elevenkät som explicit berör elevhälsa, men har en årlig enkät som ställer generella frågor. Ett sammanfattande svar från enkäten kan sägas vara "eleverna trivs och är nöjda med sina lärare". Man har även prövat att ha lappar som eleverna får lägga i en brevlåda utanför undervisningsrummet som beskriver hur de känner sig. Andreas kallar detta "exit tricket" och nämner att fritidsgården kör med bollar i olika färger i en liknande metod.

Mot slutet av vår intervju säger Andreas en sak som ganska bra sammanfattar hela vårt samtal. Han menar att de satsar på att "omvandla ordinarie verksamhet så att det funkar", en kontext kring hur kulturskolan kan arbeta med hälsofrågor och inkludering.

Katrineholm

Förvaltning: Bildningsförvaltningen

Chef: Eva Sjögren van Berkel

Antal anställda (inklusive chef): 30 plus timanställda

Antal elever (avrundat): 400, bokade kursplatser är 580

Elevavgift: 600 kr

Erik Kristoffersson och Sophie Uhlan Bourdiol träffar Eva Sjögren van Berkel på kulturskolan i Katrineholm. Vi börjar med att gå runt i lokalerna samtidigt som Eva berättar om verksamheten. Lokalerna är belägna i ett eget hus i centrum och det ger ett intryck av en stabil kulturskola med egna lokaler som är anpassade för verksamheten.

Kulturskolan anordnar inga egna läger, men har projekten Yalla Create, sommarskola och blåsorkesterläger (som anordnas i samarbete med andra kommuner). Skolan saknar rena danskurser på grund av att det finns en dansskola som man inte ska konkurrera med på orten. Danslärare finns anställd som har musikal och kulturmix. Det finns mycket samarbeten generellt och man är med på många produktioner. Eva säger att skolan är "Katrineholms kulturella salt" - man är med lite överallt. Hon menar vidare att det är stor skillnad på kulturskola i storstad och småstad. Här, i småstaden, är allmänheten involverad. Symfoniorkester finns på orten och det finns ett samarbete med kulturskolan. Estetgymnasium saknas (medialinje finns), så där fyller kulturskolan ett tomrum.

Dans för hälsa finns för högstadiet och gymnasiet. Ett projekt som vi samtalar länge om är "Filmen om dig via mig" som är en kurs som tidigare genomförts och som riktade sig till tjejer på högstadiet.

Nu har den övergått i en fortsättning som bygger på samma tankar men utan film. Nu satsar verksamheten på drama, slöjd och skapande. Då målgruppen (dvs högstadiet) tillfrågades framkom det att de önskar "tyst och lugnt utan krav" och "låt oss slippa vara duktiga". För yngre barn finns "Om dig- via mig" där skapande och lekfullhet står i centrum. Till exempel fick barnen skriva ner sina drömmar på ett örngott- som de sedan fick ta hem och sova på. Projektet har två lärare som utför verksamheten som frilansare.

Kultur på recept, finns sedan 15 år tillbaka i Katrineholm. Elevhälsan bekostade tidigare kursplatserna med 3000 kr per termin, sedan skulle rektor själv bekosta från sin budget och nu är avgiften sänkt till 1000 kr per termin. Då avgiften gick över till rektor blev det färre sökande.

Eva har årlig träff med elevhälsan, och nu finns det mycket ny personal där som kulturskolan behöver knyta kontakt med.

Kulturskolan får bidrag från Kulturrådet som bland annat finansierar konceptet "Musikmåndag" på Nyhemsskolan, där lärare från kulturskolan åker ut och träffar elever direkt efter skolan:

- Åk 1 stråk 2 lärare
- Åk 2 ukulele, oud, slagverk med mera, med två lärare
- Åk 3-4 brass och träblås med tre lärare

På Kulturnatta i november är alla från musikmåndag tillsammans och spelar. Förskoleklassen har rytmik som sker inom skoldagen. Allt detta är gratis och det går till så att en av kulturskolans lärare sitter och "dirigerar" eleverna till olika rum och aktiviteter ute på deras skola som leds av kulturskolepedagoger.

Kulturskoleambassadörer finns anställda hos kulturskolan. Dessa nätverkar och hjälper till att vara en brygga mellan elever, föräldrar och kulturskolan. Till exempel kan de hjälpa till med registreringen i administrationsverktyget Study Along.

Olika befintliga verksamheter inom kulturskolan som arbetar med tillgänglighet och låga trösklar är: kulturfrutids, dansfrutids, musicmaker musikproduktion (kom och få hjälp med en låt) land art utekonst (på loven) och "pop up" kulturskola inom bild, slöjd och teater (på lov) samt det interkommunala integrationsprojektet Yalla Create. Utöver detta finns musik och rytmik för träningskolan, ute på plats på fritidstid och dans för hälsa.

Kulturskolan har personal med kompetens för elever med funktionsnedsättning, men det är personberoende- konstaterar Eva. Det fanns ett projekt som heter "Projekt Kompis" som är ett samarbete med elevhälsan.

Eva ser problem med att kulturskolan inte har uppdraget att arbeta med psykisk hälsa, vilket leder till att externa medel behöver finansiera projekt som riktar sig ditåt. Samtidigt konstaterar Eva att kulturskoleverksamhet är en skyddsfaktor, men att kulturskolan måste arbeta aktivt med sin kommunikation för att nå ut till alla.

Strängnäs

Förvaltning: Kulturkontoret, kulturchef Christer Hermansson

Enhetschef kulturskolan: Agneta Klingberg

Antal anställda (inklusive chef): 22

Antal elever (avrundat): 700 som deltar i 1 000 aktiviteter per vecka

Elevavgift: max 700 kr per termin. Min 0kr/termin

Camilla Klemming, Erik Kristoffersson och Sophie Uhlan Bourdiol träffar Agneta Klingberg i kulturskolans lokaler i Strängnäs. Mötet inleds med att Agneta visar oss runt i lokalerna och berättar om verksamheten. Kulturskolan har egna, rymliga lokaler i centrum och de ger ett robust och påkostat intryck, även om byggnaden i sig är gammal.

Kulturskolan har ämnesspecifika läger på lov, till exempel cirkus på sommaren, drama och inom film och animation.

Förutom att man deltar i arvsfondsprojektet kulturskola och psykisk hälsa, där man tidigt var aktiv, så pågår det två projekt som finansieras av Kulturrådet.

Agneta konstaterar att foto har "landat bra" och berättar även om ett projekt som heter "ungdomar berättar om" som är en projekttid som är inspirerad av ett liknande projekt i Stockholm. Blåsverksamheten bekostas också till viss del av Kulturrådet där en av pedagogerna vidareutbildar sig inom oboe och fagott. Keramik är populärt och det finns bildundervisning som riktar sig mot utsatta områden.

Kulturskolan har inte kurser som uttalat riktar sig mot personer med kognitiva funktionsnedsättningar, men Agneta konstaterar att film o animation fungerar bra med barn som har olika diagnoser, till exempel autism. Hon påpekar även att "alla vet" att kulturskola främjar psykisk hälsa.

Samarbetet med elevhälsan inom "kulturskola på recept" existerar med Agneta vittnar om svårigheter att nå ända fram till eleverna via den kanalen. Grundskolan kan höra av sig men något formaliserat samarbete finns inte.

När vi pratar om hinder för att genomföra läger nämner Agneta pedagogernas arbetstider, där de flesta har ferietjänst och är lediga på skolloven. Drama- och danslärarna har dock semestertjänster. Tidigare hade skolan mycket heltider, men nu arbetar de flesta deltid. Detta förklaras med att skolan efterfrågar expertkunskaper där det på ömsesidig grund inte finns samma behov av heltidstjänster.

Ett behov kring utbildning inom NPF finns, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Eskilstuna

Förvaltning: Kulturnämnden

Chef: Mikael Källarsson

Biträdande chefer: Anna Häggbom, Åsa Andersson, Michael Wärme

Antal anställda (inklusive chefer): 58

Antal elever (avrundat): ca 1200 i ämneskurs, 3 500 med öppen verksamhet

Elevavgift: 550 kr

Erik Kristoffersson, Camilla Klemming och Sophie Uhlan Bourdiol träffar Mikael Källarsson, Anna Häggbom, Åsa Andersson och Michael Wärme på kulturskolan i Eskilstuna. Vi går runt och tittar på lokalerna för administrativ personal, men hinner aldrig gå runt och titta på undervisningsrum. Intrycket är att vi befinner oss i ett skolkomplex av större modell som andas 1960-tal. Vi får gå en längre sträcka inne i byggnaden innan vi kommer fram och lokalerna för administrativ personal delas med grundskolan. Det rum vi leds ner till är lokaliserat till källaren i ett skyddsrum.

Mikael inleder mötet med att föredra en presentation av kulturskolans verksamhet. Vi får veta att det finns 30 kommunala skolor i kommunen, kulturskolan har ca 50 ämnen och 22 orkestrar och ensembler. 3 500 elever undervisas per vecka varav 1 200 i ämneskurs. Undervisning sker på skoltid, men inte lektionstid. Orkesterprojektet El Sistema finns och är igång. Kommunen har en särskola där kulturskolan finns med. Finansieringen av detta går via en förening som i sin tur finansieras av offentliga medel.

Kulturskolan har lov- och helgverksamhet och för att få tid till detta inom pedagogernas tjänster så tas det tid från veckorna.

Blåsorkestern Eskilstunagardet gör resor, till exempel till Kungsängen för marschering.

Men, eftersom kulturskolan har så bra lokaler så poängterar Mikael att behovet att åka iväg är begränsat. Dock har både blåsorkestrar och symfoniorkestern varit utomlands och det nämns även gitarrhelg, stråkfest och låtskrivarhelg med studiefrämjandet samt "blåskuldagar".

När vi samtalar om projekt kommer "tvåornas kör" upp där tre av kulturskolans pedagoger kommer ut till en klass tre gånger under en termin och övar låtar och rörelser. Däremellan övar klassen själva till Youtube-material och mot slutet av terminen blir det konsert. Verksamheten finansieras från Kulturrådet.

Öppen verksamhet finns, men man vill inte se det som "projekt" då ett sådant tar slut- i motsats till den öppna verksamheten som förväntas fortgå på obestämd tid. Externa pengar skapar frihet, t ex verksamhet för vuxna, som inte ingår normalt i den målgrupp som tilldelats kulturskolan av den kommunala huvudmannen. El Sistema var tidigare projektfinansierat, men ingår nu i budgeten.

Förskola med endast barn med nedsättning finns i kommunen. Denna målgrupp är inte uttalat med i kulturskolans uppdrag, men är inte heller utesluten. Dans finns på plats med utsänd pedagog. Träningskolan är med sedan innan i kulturskolans verksamhet. Det finns inga kurser just nu som riktar sig speciellt till barn med funktionsnedsättningar utöver exemplen ovan, men dialog med "Kullagret" i Örebro finns- som är en verksamhet för barn och unga med funktionsnedsättning- där diskussioner om hur en kurs i Eskilstuna skulle kunna se ut.

Även om inga riktade kurser för personer med funktionsnedsättning finns att söka så finns det ändå elever med diagnoser ute i verksamheten i befintliga kurser. Mikael nämner att film o animation har fungerat särskilt bra och instrumentalundervisning "en till en" fungerar bra och att det finns "dans för hälsa" som är verksamhet för tjejer på högstadiet. Det finns även "tjejhäng" som är öppen verksamhet för elever från Strålforskskolan med dans och pyssel i samarbete med ung fritid. I den typen av verksamhet är det viktigt med geografisk närhet och det exemplifieras med att det från familjernas sida kan vara förbjudet för flickorna att gå till fritidsgården, men okej att stanna i skolan. Rapporten "ung livsstil", där Eskilstuna ingått sedan 1985, slår fast att på gruppnivå tycker unga killar är sport viktigt medan tjejer föredrar dans, under förutsättning att det är där man bor och att det är gratis. Mikael understryker även att forskningen visar att ungdomar tycker att fritiden är viktigare än skola men att deltagandet i olika fritidsverksamheter ändå minskat.

Kulturskolan har genomfört en musikal på tema psykisk ohälsa, vilket kommit "underifrån" och ej sammankopplat med det övergripande projektet. Kulturskoleledningen menar att det istället blivit så eftersom det arbetar engagerade lärare på skolan som är intresserade av ämnet.

Kommunen gör enkäter som tar fram ett slags "nöjd kund-index". Kulturskolan har höga resultat i undersökningen. Kulturskolan är en friskfaktor enligt, men det svårt att bevisa och baserar sig mera på erfarenheter och magkänsla. Kulturskolan kunde tidigare vara med på enkät som går ut till alla åk två, fem och åtta, men är det inte längre. En av orsakerna till att kulturskolan skapar positiva omdömen tror kulturskoleledningen beror på att det är resultatstyrt i grundskolan, men inte i kulturskolan. Detta till trots arbetar man nu med ämnesbeskrivningar men understryker att detta ska ses mera som en varudeklaration, inte kursplaner med tydliga mål och betyg. Vi samtalar om den engelska modellen med "grades" och kulturskolan i Eskilstuna vill inte gå åt det hållet. Undantaget är musikklasserna dit eleven måste klara ett inträdesprov för att bli antagen.

Kulturskolan har en avgift och detta hindrar vissa elever från att kunna medverka. På prov har avgiften för dragspel tagits bort och det har visat goda resultat.

Vi fortsätter vårt samtal kring utbildningsbehov för personalen. Det har förekommit diskussioner kring att arbeta med FMT, funktionsinriktad musikerapi, men intresset hos personalen har varit ganska svalt. Kulturskoleledningen påpekar även att FMT har varit omtvistat som metod. Intresset hos personalen inom området är inte statistiskt, utan kan snabbt ändras när man ser ett behov; t ex om det inkommer en elev med en viss funktionsnedsättning som kräver andra arbetsmetoder än de som redan finns tillgängliga för den aktuella pedagogen.

I musikklasserna finns det flera elever med kognitiva funktionsnedsättningar, till exempel dyslexi eller olika grader av autism men även andra typer av problem som självskadebeteende eller ätstörningar. Kulturskoleledningen konstaterar att kulturskolan har möjlighet att ta hand om elever som annars har svårt att ta plats. Här är det en tillåtande miljö där det går att ta vara på elevernas styrkor och det kan hjälpa till att bryta utanförskap. Exempel på detta är "mamma-kör" med utländska mammor som träffar och sjunger. Detta ryms inte inom kulturskolans kommunala uppdrag, men kan istället finansieras med externa bidragspengar.

Orkesterprojektet El Sistema finns i Eskilstuna. Här träffar kulturskolans pedagoger ca 500 barn per vecka ute på olika skolor i kommunen (eskilstuna.se). Kulturskoleledningen menar att projektet anonymiserar barnen. Någon i samtalet menar att det finns en skyddseffekt inbyggd i systemet: "det blir svårare att slå den som du har suttit och spelat trumpet tillsammans med om ni stöter på

varandra senare i livet” (något fritt ur författarens minne). I El Sistema får du vänner som hälsar på dig- du är inte anonym. Kulturskoleledningen hänvisar här till Malmö där man ser positiva effekter på arbetet i samhället efter att ha arbetat en längre tid med El Sistema.

Kulturskolan har inte ett särskilt utvecklat samarbete med elevhälsan i kommunen, -”inte en enda elev har kommit den vägen”. Som tänkbara förklaringar nämns att elevhälsan har haft personalomsättning som har förhindrat kontinuerlig dialog. Istället är det uppsökande verksamheter som gäller för kulturskolan. Det är lättare för kulturskolans personal att ta sig ut till de platser där eleverna finns, än tvärt om. Att här använda sig av elevhälsan som mellanpart har hittills inte varit framgångsrikt. En verksamhet som har fungerat bra är ”Dans för hälsa” som enbart riktar sig till flickor eller personer som identifierar sig som flickor.

Oxelösund

Förvaltning: Utbildningsförvaltningen

Chef: Pia Karell

Pedagoger med på mötet: Sven Malmberg, Gunnar Persson, Carina Rastevall, Sofie Hagfalk Woss
Erik Carlfjord

Antal anställda (inklusive chefer): 10

Antal elever (avrundat): 210

Elevavgift: 750 kr för ämneskurs, 500 kr för teater, dans, slöjd och bild. 300 kr för kör. Syskonrabatt är 50% av avgiften och instrumenthyra är 150 kr/ termin.

Erik Kristoffersson träffar Pia Karell och ovan nämnda pedagoger. Pia visar runt i lokalerna före mötet börjar. Lokalerna är nybyggda och sitter ihop med en större kommunal grundskola där kulturskolan har en egen korridor i byggnaden. Lokalerna ger ett fint och luftigt intryck men vissa frågetecken lyfts kring önskemålen från förvaltningen om samnyttjande och hur det går eftersom rör sig om ett ganska begränsat utrymme.

Kulturskolan anordnar höstlovsfester på dagtid med musik, dans och film. Fem lärare deltar, vilket är en majoritet av de som är anställda. Dans för hälsa finns i kursutbudet och alla mellan 10-20 år är välkomna. Det har visat sig svårt att få in elever till "dans för hälsa" via elevhälsan. För att få till ett bättre samarbete så har kulturskolans danspedagog testat att ha en workshop med elevhälsans personal. Första gången gick det bra med hög närvaro då det var beordrat från chef. Andra gången var det frivilligt och då gick det sämre: ingen kom. Mötet konstaterar att samarbetet med elevhälsan är svårt då det riskerar att bli ytterligare "en börda" på elevhälsans personal som redan har hög arbetsbelastning. Kulturskolans personal menar att de behöver planera ett synsätt hos elevhälsans personal att samarbetet gynnar båda parter; inte att ena sidan ger och andra får. Ett beordrat samarbete "top down" fungerar inte i längden, men berörda chefer måste visa personalen att detta är viktigt och ska prioriteras för att det ska fungera. Kulturskolans danspedagog har även testat att genomföra fem danspass med tjänstemän från kommunen via Hälsoinspiratörerna (kommunalt hälsofrämjande arbete i en särskild metod. Författarens anmärkning). Dans för hälsa finns också som elevens val.

Vi fortsätter samtalet och pratar om resor. Kulturskolan anordnar elevresor utomlands ungefär vartannat år. Systemet med vänorter finns kvar i kommunen och detta utnyttjar man för att finna resmål. Under åren har kulturskolan bland annat besökt Skottland, England, Finland och Danmark. När man reser så är det med blandad orkester på äldsta nivån och alla kulturskolans pedagoger följer i regel med på resorna. Det är Pia som arrangerar resorna och spelningarna blir på skolor på vänorten som besöks. Mötet understryker att man gärna skulle samarbeta med andra kommuner, till exempel Vingåker, men att detta hittills inte blivit av.

Det finns elever på kulturskolan som har kognitiva nedsättningar, men det finns inga särskilda kurser riktade mot dessa. Film har visat sig lyckosamt och då särskild så kallad "stop motion" där eleverna skapar sin film med små egentillverkade kulor och storyn utspelar sig exempelvis med legogubbar. Kulturskolan har visst samarbete med sarskolan med musik, drama och dans.

Externa samarbeten har funnits tidigare, men inte för tillfället. Slöjd finns representerat med anställd pedagog. Verksamhet med "öppen kulturskola" finns där vem som helst (i målgruppen barn/unga) får komma och då är det drop-in och gratis. Nu finns en aktiv verksamhet med cirka tio flickor som

dansar där samtliga har utländsk härkomst. Här understryker kulturskolans personal att den geografiska närheten till målgruppen är av avgörande betydelse.

Kulturskolan anordnar sommarorkester där ungdomar är feriearbetande, anställda av kommunen. Här ställer pedagoger från kulturskolan upp som handledare, men med målet att ungdomarna ska gör så mycket som möjligt själva. Anledningen till att pedagogerna kan medverka på loven, trots att de har ferietjänster, är att de arbetar med en pott med timmar som de fördelar ut över läsåret. På vårt möte poängterar dock kulturskolepersonalen och dess chef, om än något skämtsamt, att det skulle underlätta om det fanns annan personal som kunde komma och arbeta på skolloven när de ordinarie lärarna egentligen är lediga. Pedagogerna på mötet säger att in inte har något emot att arbeta på lov, bara årsplaneringen blir rätt. Överlag råder det konsensus i rummet om att det är bra för den kollegiala sammanhållningen att alla deltar på kulturskolans olika aktiviteter som ett team. Pia tar upp varnande exempel från andra platser där hon känner det som att kulturskolan liknar ett företagshotell där alla pedagoger driver sin egen skola.

Nyköping

Förvaltning: Tidigare utbildning. Tillhör nu Näringsliv, kultur och fritid

Chef: Mattias Dahlström

Biträdande chef: Elisabeth Fornhammar Hermansson

Antal anställda (inklusive chefer): anställda 30 (42 ink. vikarier)

Antal elever (avrundat): unika 1242 kursplatser 1594

Elevavgift: 9-19 år 700 kr för ämneskurs, 0-8 år 200 kr med olika varianter och rabatter

Erik Kristoffersson träffade biträdande kulturskolechef Elisabeth Fornhammar Hermansson på plats i en av kulturskolans lokaler, Tonborgen, i Nyköping. Mötet börjar med att Elisabeth visar runt i skolans lokaler och berättar om verksamheten. Lokalerna ligger på samma gård som Nyköpings högstadium och ger ett något slitet, men trevligt intryck. Undervisningsrummen ligger en bit upp med stora fönster som ger fint ljusinsläpp. Elisabeth berättar att lokalerna på övervåningen är kulturskolans egna. I källaren har Kulturskolan två rum, resten använder Nyköpings högstadium.

Elisabeth berättar att samarbetet med grundskolan är ett vinnande koncept. Kulturskolan tillhörde tidigare samma förvaltning som grundskolan men har nyligen bytt till Näringsliv, kultur och fritid. Vilka för- och nackdelar detta kan ge får tiden utvisa, men en utmaning som Elisabeth lyfter är att kulturskolans ledning och grundskolans rektorer inte längre har ett naturligt forum där de träffas, utan nu måste initiativ tas för att möten och samarbeten ska ske.

Kulturskolan har ett fint samarbete med bl a Rosenkullaskolan, en f-6 skola som ligger nära Tonborgen. Där har Kulturskolan startat El Sistema och Dans för hälsa. El Sistema erbjuder stråkundervisning för elever i åk 1 och 2 samt blåsundervisning för elever i åk 3. Dans för hälsa finns, men är tillfälligt pausad pga att läraren har slutat.

Initialt krävdes många möten med Rosenkullas elevhälsoteam som består av kurator, skolsystem och rektor. Nu, när det har gått en tid, så har framförallt Elisabeth kontakt med skolans kurator som är oerhört engagerad och ser samarbetet som en fantastisk möjlighet för eleverna på skolan. Kuratorn har t ex ordnat så att alla elever, även de som inte går på fritids, får mellis innan lektionen startar. Det har även funnits utmaningar att nå alla barn. Det har lösts genom att Rosenkullas elevassistenter har ringt hem till de elever/familjer som t ex inte har svenska som modersmål och informerat på deras hemspråk. Skolan har även hjälpt föräldrar att anmäla sina barn i det elevadministrativa system som Kulturskolan använder.

Förutom El Sistema och Dans för hälsa så driver Kulturskolan annan verksamhet som bekostas av Statsbidrag där grundskolan är involverade, t ex så erbjuder man elever med Psykisk ohälsa plats i Kulturskolan. Detta sker efter att kurator identifierat elever som skulle må bra av Kulturskoleverksamhet. Kulturskolan erbjuder även Kulturskoleverksamhet till elever som bor på landsbygden samt elever i socioekonomiskt utsatta områden.

Kulturskolans undervisning sker efter skoltid, men det förekommer även på raster ute på grundskolor i kommunen.

Lovverksamhet bedrivs fr a på sommarlovet, men även på andra lov. De senaste somrarna så har Kulturskolan erbjudit verksamhet de 3 första veckorna på sommarlovet. Verksamheten bedrivs med hjälp av Statsbidrag. Kulturskolan har fr a använt personal som redan finns anställd för ändamålet. De flesta av Kulturskolans lärare har ferietjänster, men pga att det efterfrågas lovverksamhet så finns det nu även två anställda med semestertjänst, teater och dans, för att tillmötesgå efterfrågan. Utlandsresor har förekommit, men har legat nere under coronapandemin. Även inom ämnet resor blir det beroende av att lärare själva vill åka och driva på eftersom det ligger utanför ordinarie

uppdrag och tjänstgöring. Eftersom kulturskolan är stor så är det heller inte möjligt att alla åker på gemensamma resor, utan det blir inom vissa ämnesområden som det kan bli aktuellt.

Vi fortsätter vårt samtal kring vilka andra tankar som finns kring kulturskolans roll som hälsofrämjande aktör och här menar Elisabeth att det gäller att "hitta sina framgångsfaktorer": vad är möjligt att genomföra just här? Sedan gäller det att identifiera de hinder som finns för att nå fram, och eliminera dessa. Det gäller att hitta de som är intresserade och lämpade av lärarna och uppmuntra och hjälpa dessa. Elisabeth nämner till sist att de undviker "projekt" i renodlade tjänster utan hellre ser detta inbakat i tjänsterna; inte utanför eller vid sidan om.

Trosa

Förvaltning: Kultur och fritid

Chef: Sofie Markne

Antal anställda (inklusive chefer): 11

Antal elever (avrundat): 300

Elevavgift: 550 kr, med rabatt för flera kurser

Camilla Klemming, Sophie Uhlan Bourdiol och Erik Kristoffersson träffar Sofie Markne på Teams på grund av ofarbara vägar med mycket snö. Vi missar därför möjligheten att se lokalerna och ber därför Sofie att istället beskriva lokalerna för oss. Lokalerna är relativt nya och sitter samman med en högstadieskola. Det finns studio, aula och en delad orkestertal. Pedagogerna är tio till antalet, varav sju är musiklärare, och de undervisar även ute i andra kommuner, till exempel i Vagnhärad. Utöver musik finns det dans, film, konst och teater, men Sofie säger att undervisningen i dans, film och konst är pausad på grund av vakans.

Klassorkester har funnits sedan 1997, vilket enligt Sofie är utmärkande för kommunen. Alla barn får testa och det är kostnadsfri undervisning första terminen. Med minskad eller borttagen kostnad ökar tillgängligheten och Sofie nämner att man hade 15 nya trumpetelever vid ett tillfälle vilket är en anmärkningsvärt hög siffra för kommunen.

Även om lokalerna är nya och fina så råder det brist på dem. Exempel på detta är att personalrummet även används till undervisning och som vilorum. Detta leder oss till en diskussion om att kulturskolan kan- och gör i vissa fall- bedriva delar av sin verksamhet utomhus när vädret så tillåter. Kommunen har satsat på en multiidrottshall som är anpassad för många olika verksamheter där även kulturskolan kan bedriva verksamhet.

Kulturskolan har ingen lägerverksamhet, men sommarkurser har funnits. Regional samverkan har diskuterats och lägertankar finns där men har ännu inte mynnat ut i något konkret. Man har inte någon tradition av att anordna elevresor.

Kulturskolan har en filmkurs som finansieras av Kulturrådet och den har nu övergått till ordinarie utbud. Kursen ligger för tillfället nere men kommer att tas upp till årsskiftet med ny pedagog. Musikproduktion är ytterligare ett ämne som startade som externt finansierat projekt men som nu övergått i ordinarie verksamhet.

Friskvårdsplatser finns på kulturskolan. De är delvis finansierade av Kulturrådet och delvis egna nämnden, där psykisk ohälsa har varit ett prioriterat mål. Som elev kan man få en remiss från skolan

för att komma på skoltid och delta. Elevhälsan håller i elevkontakten på skolan och remitterar till kulturskolan. Överlämning sker tillsammans med kurator och förälder. Dessa platser finns sedan ett år tillbaka. Det är olika hur mycket skolorna i kommunen känner till detta. Sophie ser här en risk för att systemet kan bli personberoende; lite tillspetsat kan man säga att det alltid är lättare att "bara inte" göra saker än att agera, enligt Sofie.

Kulturskolan har flyttat en gitarrorkester med elvaåringar till ett äldreboende en gång per vecka. Sofie menar att detta är ett gott exempel på hur man kan arbeta hälsofrämjande över generationsgränser, utan några egentliga extra kostnader. De äldre blir lätt bortglömda, och kulturskolan kan ta ett samhällsansvar inte bara i det musikaliska utan även socialt. Sofie understryker vikten av att undvika punktinsatser och framhåller stabilitet och uthållighet i verksamheterna.

Öppet hus på kulturskolan planeras för LSS och korttidsboende, men det betyder inte att kulturskolan ska göra en helomvändning i sin inriktning, utan eleverna själva måste få bestämma vad de själva vill. "Vi och dom" undviks i retoriken och integration, tillåtande klimat och individuella anpassningar är istället centralt. Sofie menar att det är eftersträvansvärt att integrera funktionsnedsatta men icke funktionsnedsatta barn, hellre än att skapa särskilda kurser.

Det finns ett etablerat samarbete med elevhälsan sedan ett par år tillbaka kring kulturskolans friskvårdsplatser. Det finns också samarbete med skolkontoret och socialkontoret. Sofie menar att det är svårt att få till möten med rektorer, men elevhälsan är lättare. Ett avtal som uppkommit av hävd är att elever får gå ifrån lektioner för elevhälsoplatser, men ett skrivet dokument kring detta är under konstruktion. Det finns risk att det blir personbundet kring kuratorerna, risken är ännu större när det gäller rektorerna. Störst är dock risken att samarbetet blir knutet kring "eldsjälar" ute i klasserna bland pedagogerna. Logistiken ska funka och det kokar ner till klassrumssituationen där läraren ytterst har sista ordet och stor påverkan.

Sofie har varit i möte kring kulturkollo med kultur och fritidschef som en möjlighet till aktivitet på sommarlovet. Kring detta har det resonats kring lärarnas ersättning för att gå in och jobba under deras ledighet och även möjligheten till att ta in feriearbetande ungdomar undersöks.

Utbildning krävs om kulturskolan skulle få ett officiellt uppdrag att arbeta mot psykisk ohälsa, anser Sofie. Hon ser en poäng med att göra en sådan sak tillsammans med andra delar av kommunens personal. Här behöver saker som metodik, bemötande, psykisk ohälsa, diskrimineringsgrunderna och risker för utanförskap behandlas. Ett salutogent, lösningsfokuserat, förhållningssätt är nödvändigt, med motiverande samtal och ett stärkande av individens tro till sin egen förmåga. Personalgruppen på kulturskolan är bra och vill arbeta mot detta.

Klassorkester och stråkorkester är för alla i kommunen åk 3. Verksamheten sker på skoltid, två gånger per vecka- inne i grundskolans lokaler. Verksamheten får dock ett väldigt olika bemötande från skola till skola. Klassorkestern har ett upplägg som försöker minimera släpandet för pedagoger. "Projektet är unikt och ingen annan kommun i Sverige har under så lång tid lyckats nå samtliga barn i kommunen med undervisning på musikinstrument" (<https://www.trosa.se/barn-och-utbildning/kulturskolan/klassorkester-i-arskurs-3/>).

För att stärka kulturskolans ställning, och synliggöra kulturskolan, vill Sofie arbeta gränsöverskridande med andra aktörer i kommunen för att stärka kulturens ställning generellt. Hon

ser även poänger med att bredda tillgängligheten, och lyfter som exempel tidigare nämnda verksamhet som flyttat ut till ett äldreboende. Trosa brukar toppa listan där många känner stress, särskilt tjejer, och här medar Sofie att det kan vara effektivt med könsuppdelade grupper inom dans. Här skulle kulturskolan kunna göra mer och koppla aktiviteterna mot arbetet mot ohälsa. Ett exempel på en lyckad aktivitet är en lunchrastgrupp som funnits på en skola.

Sofie menar att särskoleelever lätt glöms bort när de gått ut skolan. Här ser hon en outnyttjad resurs och syftar då på att de skulle kunna hjälpa till i kulturskolans olika aktiviteter inom sina ramar inom den dagliga verksamheten. Kulturskolan behöver komma in i fler rum och här är ytterligare ett exempel, menar Sofie.

Gnesta

Förvaltning: Barn och utbildningsförvaltningen

Chef: Klas Jervfors Turner

Antal anställda (inklusive chefer): 14, samtliga arbetar deltid

Antal elever (avrundat): 520 unika elever (varav 175 elever på kortare kurser och 345 unika elever på ämneskurser. Dessa 345 upptar 507 elevplatser, alltså många som går på flera ämnen). Tillkommer gör dessutom de 132 årskurs ettor som vi undervisar inom ramen för vår LEK-kurs år 1.

Elevavgift: 700 kr, med rabatt 50% för flera kurser och syskon och lägre avgift för de yngsta

Camilla Klemming, Sophie Uhlan Bourdiol och Erik Kristoffersson träffar Klas Jervfors Turner via Teams. Vi kan inte åka till Gnesta så som det varit bestämt på grund av dåligt väder med snö och halka. Istället för att visa oss runt ber vi Klas att beskriva lokalerna för oss. Kulturskolan är lokaliserad till en källare på kommunens enda kommunala högstadieskola där man har tillgång till sex undervisningssalar. Dansen är lokaliserad till olika platser i kommunen och man har tillgång till mobila dansspeglar och stänger. Kulturskolans lokaler i renoveringsbehov. Klas lägger därtill att lokalerna är delade med Fritidsklubben och delvis grundskolan och att man därför har det trångt.

Kulturskolan finns ute på alla skolor. Lekkurer, LEK-undervisningen, finns 10 ggr per termin finns för de yngsta från årskurs ett, då det är gratis och ges inom ramen för grundskolans uppdrag. LEK-2 (för de som går i åk 2), undervisas även detta ute på grundskolorna efter skoltid, ofta i samband med skoldagens slut och är avgiftsbelagt. Även om det finns tankar bakom ordet LEK, så poängterar Klas att lek är just vad det handlar om- om än genomtänkt och meningsfull sådan kring rörelse och rytmik. De som går på fritids är lätta att få med; de som inte gör det är svårare.

Ämnen som finns på kulturskolan är: musikinstrument, sång, dans, film (främst Stop Motion), digitalt musikskapande, musikal och teater. Inom film säger Klas att särskilt stop motion fungerar bra. Lärarna är elva till antalet och utöver dem finns Klas som chef på ca: 50% samt en administratör på 20% men även en person vars arbetsuppgift till största del är att skriva och arrangera musik till kulturskolans orkestrar. Klas framhåller att detta möjliggör olika ensembleformer och även att elever med stora inbördes nivåskillnader kan spela tillsammans då individanpassningar kan göras i arrangemangen. Kulturskolan tar emot elever från 3-25 år, vilket är ett större åldersspann än vad som normalt återfinns i svenska kulturskolor, men hur många elever som avviker från den dominerande åldersgruppen 6-19 år framgår inte av vår intervju. Kulturskolan bedriver också undervisning för ännu äldre inom ramen av LSS och SOL, mer om det nedan. För information om åldersgrupper, se länk.

https://www.kulturradet.se/globalassets/start/kulturskolecentrum/dokument-kulturskolecentrum/kulturskolan-i-siffror_2020_klar.pdf

Brukare med stöd av LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) finns på kulturskolan och även SoL (socialtjänstlagen). Kulturskolan anordnar musik med allsång och disco för dessa och i den här målgruppen finns vuxna brukare med, vilket finansieras genom att kulturskolan interndeberar socialförvaltningen. Samarbete med särskolan finns. Den är uppdelad på två olika skolor. Några av kulturskolans lärare undervisar särskoleelever extra inom musik och en av kulturskolans pedagoger utbildar sig inom FMT samtidigt som hen redan har elever, eller adepter som de kallas inom systemet. Det kan handla om att spela olika "koder" på piano som adepten svarar genom att trumma tillbaka.

Kulturskolan samarbetar med unga vuxna genom KAA (kommunala aktivitetsansvaret) som sträcker sig upp till 25 års ålder. Här handlar det om att fånga upp unga som riskerar att vara utan dagliga aktiviteter och Klas exemplifierar med att en håller på att lära sig att bli ljustekniker.

Kulturskolan har elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF). Att utgå från datorn har visat sig funka bra. Bland olika programvaror och metoder nämner Klas så kallad "black midi", där användaren får bashögtalaren att låta på ett visst sätt. Detta kan vara en ingång för vissa elever att sedan vilja göra andra saker så som spela ett instrument eller göra film. Aktiviteterna på kulturskolan hjälper även till att öka skolnärvaron, enligt klas. De kommer till kulturskolan, och när de ändå är på plats så är steget att gå till grundskolan bokstavligen kort. Klas lyfter dock problematiken kring finansiering av kulturskoleplatsen för denna kategori elever då grundskolan inte vill betala den faktiska kostnaden som drabbar kulturskolan.

En lyckad verksamhet som Klas tar upp är digitalt musikskapande. Här är det möjligt att helt utgå ifrån elevens egna skapande kring koreografi och musik. Tidigare var det i en sorts variant där eleven fick utgå ifrån korta videosnuttar från Youtube och nu finns en kurs som utgår ifrån Apples programvara Garageband. Kursen utförs i samarbete med fritidsgården i musikstudio. Dans för hälsa har återuppstartats på kulturskolan. Tidigare delfinansierades den av region Sörmland och nu sker det i samarbete med socialförvaltningen.

Kontakten med grundskolan ser Klas som utmanande. Möten måste initieras från kulturskolans håll och det är svårt att ta plats då alla inom grundskolan redan har mycket på sina bord. Den närbelägna högstadieskolan används som kontaktyta. En idé som Klas kommit på för att nå ut till gymnasieelever är att vara på plats på biblioteket när kommunens busskort delas ut till alla gymnasieungdomar. Elevhälsan är utplacerad lokalt på skolorna i Gnesta, vilket försvårar möjligheten till en samlad kontaktyta. Endast skolläkare och skolpsykolog finns centralt. Ett annat problem är hur mandatet att bestämma ser ut: vem ska beordra elevhälsan att samarbeta med kulturskolan- var ligger intresset och initiativet? Elevhälsan behöver se sin egen vinst i samarbetet för att det ska bli gynnsamt. Ytterligare en utmaning som Klas ser är personalomsättning ute i den kommunala förvaltningen. Som exempel lyfter han att han själv har haft nio olika chefer på sammanlagt tio år.

En egen kulturförvaltning saknas i Gnesta och kultur ligger direkt under kommunstyrelsen. Klas har inte kulturfrågor på sitt bord gällande allmänkultur men kulturskolan spelar ändå en viktig roll i kulturutbudet.

Kulturskolan i Gnesta har ingen tradition av att resa. En teatergrupp ska åka till Finland, men detta får ses som ett undantag och inget som vanligen sker. Dagläger ordnas ibland som riktar sig till samtliga

barn och inte bara kulturskolans elever. Orkesterläger förekommer och det kan bli en hel del helgövningar. Klas nämner ett större projekt som utförs i samarbete med Skottvångs Grufva där kulturskolan deltar med rockband, folkmusik och jazz. Kulturskolan arrangerar också en festival för barn och unga tillsammans med fritidsgården. Festivalen, som äger rum i anslutning till läsårsstart i grundskola lockade 2022 ca: 600 besökare. Dans, musik och cirkus är exempel på scenkonst som elever deltar i under festivalen. Ett annat större projekt som Klas nämner är musikal som körs i december med sex skolföreställningar och fyra offentliga föreställningar med barn som spelar, dansar och sjunger. Lärare är med, men inte med "lärarband" utan det är i huvudsak elever som ska spela. Här poängterar Klas att det är centralt att ha en anställd person som kan skriva musik och arrangera denna på ett sätt så att det fungerar. Detta möjliggör också att åttaåringar kan spela tillsammans med sextonåringar där båda parter kan få en musikalisk utmaning. Detta bygger broar och en kultur av mentorskap.

Kulturskolan erbjuder fördjupning i film där även teaterlärare är med, som projekt finansierat av Kulturrådet. Dans för hälsa finns och "kulturskola möter högstadiet" där kulturskolans lärare bidrar med aktiviteter under raster. Frågan om vad ungdomarna vill göra på sin fritid har ställts och här ser Klas utmaningar med att få fram adekvata svar. Ett första svar kan bli "lägg ner skiten", men en attitydförändring kan märkas när personliga relationer byggs och kulturskolans lärare kommer ut till klasser och presenterar sig. Många elever upptäcker då att det kanske finns något att hämta där trots allt. Beats-skapande och undervisning i hip hop ska det sökas pengar för nästa år hos Kulturrådet och bild o form är efterfrågat. Gällande bild o form ser dock Klas en utmaning i att hitta lämpliga lokaler för den typen av verksamhet.

Vi fortsätter samtalet och kommer in på kulturskolans roll som hälsofrämjande aktör. Här understryker Klas att kulturskolan (jämfört med grundskolan) endast når en viss del av alla barn: "det vi gör kan ha en förebyggande effekt för de som deltar, inte för de som inte deltar". Kulturskolans personal kan aldrig bli vårdgivare och det är inte eftersträvansvärt heller. Dans för hälsa har påvisat evidens för sina påståenden om förbättrad hälsa, enligt Klas, och mer forskning kring ämnet kultur och hälsa skulle vara bra. Vi behöver belegg för våra påståenden. Vidare i vår diskussion samtalar vi om teknikskolan KomTek som tidigare fanns i Gnesta och där Klas var chef. Där attraherades företagare att gå in och sponsra på olika sätt med ledord som kreativitet och design; saker som är intressanta för näringslivet. Kanske kan kulturskolan ta rygg på de tankarna?

Vingåker

Förvaltning: Barn och utbildningsförvaltningen

Chef: Fred Sjöberg

Biträdande chef: Erik Kristoffersson

Antal anställda (inklusive chefer): 10

Antal elever (avrundat): 218 unika elever. 399 bokade kursplatser.

Elevavgift: 100 kr per ämneskurs i administrativ avgift. 300 kr instrumenthyra.

Vingåkers kulturskola är lokaliserad till den nybyggda högstadieskolan Slottsskolan 7-9, som är kommunens enda högstadieskola. Kulturskolan har egna lokaler plus några gemensamma med högstadiet. Utöver lokalerna på Slottsskolan har kulturskolan tillgång till lokaler på Säfstaholms slott som är närbeläget. Kulturskolans personal är ute på samtliga fyra kommunala F6-skolor i kommunen plus den fristående F6-skolan som också finns etablerad i kommunen. Undervisning på förskolor förekommer också i varierande grad.

Efter en dystert utveckling bland ungdomar i kommunen med flera fall av suicid, skapade kommunen en strategi kring temat "Framtidstro". I samband med detta skapade kulturskolan sitt första höstlovsläger, Dream Camp 2018. Lägre, som nu har genomförts för femte gången, samlar ca femtio ungdomar i högstadiålder på en kursgård som ligger i Läppe vid Hjälmaren. Lägre pågår i tre dagar med övernattnng. Ungdomarna får spela i band, dansa, sjunga i kör och ha skaparverkstad i olika temagrupper där de själva fått välja gruppstillhörighet. Utöver eget kulturskapande får ungdomarna ta del av olika föreläsningar, till exempel kring psykisk hälsa eller erfarenheter av flykt.

Kulturskolan anordnar även ett uppstartsläger, dagtid, för befintliga elever där vi samlas ett par dagar före terminsstarten i augusti för att komma igång fort med spelandet. Den äldre blåsorkestern har ambitioner att komma ut och resa och har hittills genomfört resa till Stockholm med övernattnng och dagsutflykter till exempel till Norrköping.

Kulturskolan har under flera år satsat på expansion och har därför varit särskilt aktiva i att söka externa medel till olika projekt. Blåsorkesterskola, hela sångtjänsten med körer, integrationspedagog med kulturcaféer och sommarskola, filmprojekt, Dream Camp, vandringsteatern Återvändaren, digitalt musikskapande; allt detta är exempel på externt finansierade projekt. Kulturskolans ledning ser att det fortsatt kommer att satsas på projekt, men flera verksamheter som tidigare varit externt finansierade har nu kommit in inom den kommunala rambudgeten.

Kulturskolan har inga kurser i kurskatalogen som explicit riktar sig mot personer med kognitiva funktionsnedsättningar, men det finns ett flertal elever inne i verksamheten med nedsättningar i olika grad. Det går att se att undervisning en till en går bra då det möjliggör individuella anpassningar, medan det kan vara mer utmanande i gruppundervisning. En ytterligare aspekt är att kulturskolans pedagoger inte alltid får information om elevernas hälsa, så det kan mycket väl finnas elever med i verksamheten med olika okända diagnoser. Några externa samarbeten utanför kommunen finns inte, utöver projektet kulturskola och psykisk hälsa. Däremot finns ett samarbete med elevhälsan inom kommunen.

Alla lärare utom en har ferietjänst. Det kan innebära ett hinder för att lägga verksamhet på loven då personalen är ledig. En utmaning är planeringen då lärarnas årsplanering görs i början av läsåret och timmarna fylls upp. Ska ett läger genomföras behöver det alltså vara bestämt långt i förväg för att komma in i årsplaneringen. Dream Camp har arbetat sig in och har blivit en institution, dvs är ej personberoende utan ingår i kulturskolans årshjul. Övriga läger behöver komma på lärares initiativ och blir därmed personberoende, vilket kan vara både till fördel och nackdel. Ytterligare en aspekt på resor och läger är finansieringen där verksamheten behöver vara gratis eller mycket billig vilket kräver extern finansiering.

Om kulturskolan skulle få ett uppdrag att arbeta mot psykisk ohälsa så behövs utbildning. Alla behöver få ta del av kunskaper så att ingen känner sig osäker eller otrygg.

Kulturskolan är en friskfaktor för de som deltar. Det finns utmaningar i att nå fler barn och unga och inte bara de som självmant söker kurser. Sen är det en utmaning att belägga att kultur faktiskt är bra för hälsan.

Kulturskolan har ett samarbete med elevhälsan där elevhälsans personal kan föreslå kulturskola för elever som de träffar och där det ser ett intresse. En särskild blankett har tagits fram för ändamålet och elever som kommer in den vägen behöver inte betala någon avgift utan den interndebiteras mellan enheterna. Elevhälsan hjälper även till att ta fram en elevenkät kring psykisk hälsa som ska gå ut till kulturskolans elever under december 2022.

Möte i Göteborg med Ellen Rydberg och Malin Aghed

På höstlovet åkte Erik Kristoffersson och Camilla Klemming till Göteborg för att träffa Ellen Rydberg, projektets första koordinatör i Sörmland, och Malin Aghed, nationell projektledare för kulturskola och psykisk hälsa. Vi träffas på en avskild plats på Stadsmuseet och diskuterar projektet under cirka två timmar. Ellen hade fått några frågor att tänka på inför vårt möte:

- Hur kände du inför projektet i början. Var det lätt/svårt att greppa?
- Hur inledde du din research?
- Vad fann du lätt/svårt/klart/oklart att jobba med inom projektet?

Precis som med mötena med kulturskolechefer så var den uttalade ambitionen att få till ett samtal snarare än svar på frågor och resultatet av mötet redovisas därför mot den bakgrunden. Därför redovisas det som kom fram i samtalet ur ett grupperspektiv, och inte exakt vem som sagt vad.

Projektbeskrivningen var inte svår att ta till sig, men det var svårare att se vilka konkreta metoder som kan tas fram. Allt var klart och tydligt, men hur ska detta fungera i praktiken? Västernorrland har en väldokumenterad erfarenhet av att arbeta med dessa frågor, så där finns det mycket kunskap att ta del av. Dans för hälsa fanns redan när projektet startade, men är en metod som används och som fungerar. I Katrineholm finns kultur på recept och det är samma där. Kunskaper om kulturskolornas arbete mot psykisk ohälsa finns därute och det finns dokumentation, till exempel Håkan Sands bok "Skapa vidd" där han beskriver hur "kultur på recept" fungerar. Arbetet med psykisk hälsa behöver systematiseras och komma in i tjänster. Ett annat projekt som nämns när "Slagkraft", men det konstateras att det inte är så stor skillnad på hur kurser läggs upp utan det ser ganska lika ut över hela landet.

En utmaning som diskuteras är en eventuell konflikt mellan breda, kravlösa, lektioner kontra spets. Där är mötesdeltagarna överens om att det inte finns någon motsättning däremellan utan olika ingångar till att delta i kulturskolans verksamheter är en styrka.

I samarbetet med elevhälsan behöver båda parter se sina vinster i samarbetet för att det ska lyckas. Mötesdeltagarna diskuterar olika metoder för att visa på kulturens hälsofördelar genom till exempel bilder: före kultur och efter kultur. Psykisk ohälsa kan kännas väldigt tungt, men behöver inte alltid presenteras så. Kultur ska få oss att må bra och det är också något att lyfta fram. Ungdomars förväntningar behöver undersökas och delaktighet är viktigt. Hur ska vi ta reda på vad ungdomar vill? Ett förslag är att gå via universiteten och hitta någon som vill skriva uppsats eller forska.

Sammanfattning och diskussion

Vi har träffat samtliga kulturskolechefer i Sörmland, ute på plats i deras verksamheter (med två undantag). Syftet med intervjuerna har varit att kartlägga kulturskolornas arbete i en kontext av psykisk hälsa i vid bemärkelse och få en nulägesbild. Vilka metoder används och vad fungerar; vad fungerar inte?

Vi kan först och främst konstatera att Sörmlands kulturskolor har en omfattande verksamhet med omkring 200 pedagoger och chefer som träffar omkring 7 000 elever varje vecka. Samtliga har ett grundutbud som ser ganska likartat ut med instrumentalundervisning, blås- och stråkorkester, rockband, körsång och dans. En majoritet av kulturskolorna erbjuder bild och flera har slöjd. Utöver detta finns det skolor som erbjuder kurser i keramik och utöver detta finns det specialkurser och

aktiviteter så som cirkus eller schack. Samtliga har uppgett att de söker statliga medel utöver sin kommunala rambudget.

Den utarbetade metod som framträder som mest förekommande inom kontexten för "kulturskola och psykisk hälsa" är "dans för hälsa", som finns i majoriteten av kulturskolorna: sju kommuner av nio. El Sistema är den externa metod som förekommer näst oftast och finns i Eskilstuna och Nyköping. El Sistema är inte framtagen för att uttryckligen arbeta för psykisk hälsa, men har sin grund i att skapa sociala sammanhang och motverka utanförskap vilket ändå gör metoden relevant inom ramarna för den här undersökningen. Även om det bara är två kommuner av nio som använder metoden, så kan vi konstatera att det är de två största kommunerna som tillsammans utgör 55% av befolkningen i Sörmland (se fig. 1.1). Flera av kulturskolecheferna har framhållit film och då särskilt stop motion som framgångsrikt för att nå elever med kognitiva funktionsnedsättningar. Flera kulturskolechefer pratar om inkludering, integration, geografisk närhet, låga avgifter samt låga krav som recept på hur kulturskolan kan bidra till ökat deltagande och ökat välbefinnande hos eleverna. Exempel på detta är de olika varianterna på "öppen kulturskola" som finns ute i länet, men också El Sistema och Dans för hälsa.

Avgränsade projekt, resor och läger är inget som särskilt har framhållits av länets kulturskolechefer. Endast en skola, Oxelösund, har angett att resor är en del av verksamheten på stadigvarande grund och i Vingåker är höstlovs lägret Dream Camp en stor del av skolans profil. Flera har uppgett att de har begränsad eller nästan obefintlig verksamhet på loven och där går Oxelösund med sin mera omfattande lovverksamhet mot strömmen även om det är flera som har verksamhet på loven i någon grad. Gnesta har inte omfattande lovverksamhet, men uppger ändå att det är vanligt förekommande med verksamhet på helger. De som uppger att de har liten omfattning på sin lovverksamhet anger att de istället lägger ut maximalt med timmar i veckorna på verksamheten så att tiden helt enkelt inte räcker till loven också.

När vi talat om psykisk ohälsa har tre olika elevkategorier visat sig:

- de med mera uttalade funktionsnedsättningar, till exempel träningsskolan
- de som har kognitiva funktionsnedsättningar, till exempel autism
- de som behöver hjälp och stöd för att må bra, till exempel tjejer på högstadiet med stressymptom.

Samtliga kulturskolor har sagt att de har elever från punkt två och tre, medan några har ett samarbete med särskola, träningsskola eller liknande. Inom kategori två har film o animation visat sig framgångsrikt och inom kategori tre har dans för hälsa varit den överlägset mest nämnda aktiviteten.

En utmaning som framkommit är att kulturskolorna måste hantera det faktum att man endast når en begränsad andel av alla unga (se fig. 1.6) och en annan utmaning är att det är svårt att mäta psykisk hälsa. Hur vet vi att barn och unga mår bra av kulturskolan, går det att bevisa?

Kulturskolecheferna har sammantaget nämnt några punkter för ett framgångsrikt arbetssätt:

- Inkludering
- integration
- Låga krav
- Låga avgifter
- Geografisk närhet till eleverna

Detta kan möjligen i en svensk kulturskolekontext år 2022 vara självklarheter men det är ändå meningsfullt att fundera över vad ingen lyfter fram för att se trenden. Ingen nämner (i positiva

ordalag) terminsuppspel, inträdesprov, antal professionella musiker/dansare etc. som varit elever som mått på skolans framgång eller vilka olika orkestrar som lärarna på skolan har spelat med. Det kan uppfattas som anmärkningsvärt att ens ta upp detta, men det räcker med att titta på vårt grannland Finland för att se en kulturskoleinriktning som skiljer sig markant från den svenska. Se <https://www.ami.ax/kontakt> för ytterligare information. Den enda kulturskolechef i Sörmland som närmar sig ämnet är Agneta Klingberg i Strängnäs som nämner att hon efterlyser expertkunskaper hos sina pedagoger. Ämnet kring kravlöshet och spets kom fram i diskussionen i mötet i Göteborg där mötesdeltagarna var överens om att det går att nå spets, dvs hög konstnärlig nivå, även i en "kravlös" och tillåtande miljö.

De flesta kulturskolorna har ett samarbete med elevhälsan i någon form, men endast Nyköping har sagt att samarbetet flyter på bra. De som lyft olika problem har nämnt personalomsättning, "befälsordning", tidsbrist och motivationsincitament (win/win istället för givande och tagande).

Resultat i tabellform

Tabellen visar kulturskoleelever och kursplatser samt befolkningsmängd i Sörmland från största kommun till minsta.

Fig 1.1

kommun	befolkning (avrundat)	unika elever (ämneskurs)	kursplatser (ämneskurs)	Antal anställda
Eskilstuna	107 000	1161*	1752	58
Nyköping	57 000	1242	1594	42
Katrineholm	35 000	400	580	30
Flen	16 500	360	460	23
Strängnäs	38 000	700	1000	22
Gnesta	11 500	345	507	14
Trosa	14 600	300	300	11
Oxelösund	12 000	210	378	10
Vingåker	9 000	218	399	10
Summa	300 600	4 936	6 970	220

Källa befolkning: SCB

*Har uppgett ca 3 500 elever med öppen verksamhet inräknad. Se respektive skolas beskrivning för nyansering kring hur antal elever och anställda beräknas.

Fig 1.2

El Sistema, Dans för hälsa samt övriga projekt, läger och lovverksamhet.

kommun	El Sistema	Dans för hälsa	lovverksamhet/läger
Eskilstuna	ja	ja	dagläger gitarr, stråk, låtskriveri, blås
Nyköping	ja	ja	begränsad
Strängnäs	nej	ja	cirkus, drama, film
Katrineholm	nej	ja	begränsad
Flen	nej	ja	begränsad
Trosa	nej	nej	begränsad
Oxelösund	nej	ja	omfattande lovverksamhet
Gnesta	nej	ja	helgrepetitioner, musikal, konserter på festival
Vingåker	nej	nej	Dream Camp, sommarskola

Fig 1.3

Bidrag från Kulturrådet (KUR) läsåret 2022/23.

kommun	befolkning (avrundat)	KUR egna satsningar 2022/23	KUR (kr) per invånare
Vingåker	9 000	418 100	46
Gnesta	11 500	374 600	33
Flen	16 500	512 700	31
Oxelösund	12 000	347 400	29
Trosa	14 600	416 900	29
Katrineholm	35 000	956 100	27
Strängnäs	38 000	597 900	16
Eskilstuna	107 000	1 558 900	15
Nyköping	57 000	817 000	14

Källa: Kulturrådet

Fig 1.4

Terminsavgifter för ämneskurs från största till minsta.

kommun	terminsavgift (kr)
Oxelösund	750
Gnesta	700
Strängnäs	700
Nyköping	700
Katrineholm	600
Trosa	550
Eskilstuna	550
Vingåker	100
Flen	0

Fig 1.5

Nyckelord från kulturskolechefer

kommun	nyckelord
Oxelösund	Samarbetet med elevhälsan måste gynna båda parter
Gnesta	Vi når bara en del av alla ungdomar, men för dem kan vi göra skillnad
Strängnäs	"Alla vet" att kulturskola främjar psykisk hälsa
Nyköping	gäller att hitta sina framgångsfaktorer, det som är möjligt just här
Katrineholm	Katrineholms kulturella salt
Trosa	undvik personberoende lösningar
Eskilstuna	El Sistema gör att barnen inte är anonyma-motverkar utanförskap och våld
Vingåker	Skapa institutioner, bort från personberoende
Flen	omvandla ordinarie verksamhet så att det fungerar

Fig 1.6

Andel barn och unga i kulturskolans ämneskurser beräknat på unika elever dividerat med totalt antal barn och unga i kommunen 5-19 år*.

kommun	unika elever (ämneskurs)	Barn 5-19 år	andel kulturskoleelever**
Eskilstuna	1161	20 296	6%
Nyköping	1242	10 618	12%
Strängnäs	700	7 385	9%
Katrineholm	400	6 267	6%
Flen	360	2 807	13%
Trosa	300	2 708	11%
Oxelösund	210	2 040	10%
Gnesta	345	2 145	16%
Vingåker	218	1 561	14%
Summa	4 936	55 827	9%

Källa befolkning: SCB

*Viss felmarginal finns då vissa kulturskolor har elever över 19 år. Det bedöms dock som en så pass liten andel av totalen så att det inte påverkar statistiken nämnvärt.

**Observera att statiken utgår ifrån ämneskurs och att flera kommuner har många elever i öppen verksamhet som ej redovisas här.

Fig.1.7

Antal och andel barn och unga i kulturskola i hela riket.

Tabell 2. Antal och andel unika individer som går i kulturskolan 2015–2021. Uppräknade värden och procent.

År	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
2015–2017: Antal unika barn och unga* som går i kulturskolan. Uppräknade värden	175 000	179 900	181 200				
2018–2021: Antal unika barn och unga 6–19 år* som går i kulturskolan. Uppräknade värden				173 900	181 202	177 378	181 060
Andel 6–19-åringar* som går i kulturskolan, procent	11,5	11,5	11,3	10,6	10,9	10,5	10,6
Andel flickor/kvinnor av kulturskolans unika individer 6–19 år, procent				58	58	62	62

* För år 2018–2021 är antalet unika deltagare i åldrarna 6–19 år beräknat på de inlämnade personnumren. Observera att en del kulturskolor inte registrerar personnummer för vissa delar av sin verksamhet och därför är antalet en underskattning. För år 2015–2017 angav kulturskolorna en totaluppgift men utan att specificera åldern och därför ingår alla unika deltagare, oavsett ålder.

Källa: Kulturrådet. "Kulturskolan i siffror 2021" s. 26

Fortsättning

Vi har sett ett stort engagemang hos kommunens kulturskolor att vilja arbeta med psykisk hälsa. En farhåga hos flera av kulturskolecheferna har varit att det blir ett sidospår, där endast de pedagoger som är intresserade är med och de andra inte är det. Här tror många att utbildning kan hjälpa, eller att det är en nödvändighet, och några har också sagt att intresset hos personalen snabbt kan vända till det positiva om de kommer i kontakt med elever som har behov av sådan kompetens. "Omvandla ordinarie verksamhet så att det funkar" och "hitta framgångsfaktorer, det som är möjligt just här" är citat från intervjuturnén i länet som sammanfattar väl vad samtliga chefer har framhållit: kulturskolans roll som kulturfrämjande bör inte ses som en ny roll i bemärkelsen att kulturskolan ska börja göra något nytt eller annorlunda, utan istället arbeta med det den gör fast med modifieringar för att öka tillgänglighet och välbefinnande i sina elevers kulturskapande. Förhoppningen är att denna kartläggning kan bidra till en breddad bild av vad kulturskolorna i Sörmland arbetar med.

Vidare studier

Den här rapporten har inte kommit med några råd om vad kulturskolorna bör göra; det ligger utanför avgränsningen. Vi kan dock konstatera att kulturskolecheferna i Sörmland sammantaget framhåller ett antal ingredienser i ett lyckat kulturskolerecept:

- Inkludering
- integration
- Låga krav
- Låga avgifter
- Geografisk närhet till eleverna

Framgent skulle det vara intressant att lista vilka kulturskoleaktiviteter ute i Sverige som uppfyller dessa kriterier samt om det är ett antagande som kan sägas gälla för hela riket. Det skulle även vara intressant med en litteraturgenomgång i en kulturskolekontext på området psykisk hälsa för att hitta evidens för kulturskolechefernas påstående om att kulturskola främjar hälsan. Mera omfattande undersökningar av kulturskoleelevers upplevelse av kulturskolan skulle vara ett annat sätt att finna argument för dess förmodade positiva verkningar.

Studier kring hur våra grannländer ser på den offentligt finansierade kulturskolans roll i samhället är ett förslag till ytterligare forskning.

Endast en kulturskola har sagt sig ha ett utvecklat och välfungerande samarbete med elevhälsan, samtidigt som samtliga kulturskolor har sagt sig ha antingen ett suboptimalt eller otillfredsställande samarbete. En egen studie kring detta hade kunnat ge ny och användbar kunskap.

Ytterligare ett ämne som bör undersökas mera är om kulturskolornas arbete mot psykisk ohälsa går att kombinera med ett uppdrag att nå konkreta konstnärliga resultat.

Appendix 1. Befolkningsstatistik SCB

Folkmängden den 1 november efter ålder, kön, år och region

			Vingåker	Gnesta	Nyköping	Oxelösund	Flen	Katrineholm	Eskilstuna	Strängnäs	Trosa
5-9 år	män	2022	267	405	1 816	371	480	1 115	3 457	1 246	486
	kvinnor	2022	249	328	1 730	346	422	1 090	3 366	1 214	456
10-14 år	män	2022	262	390	1 875	327	492	1 027	3 533	1 283	489
	kvinnor	2022	229	369	1 663	348	452	988	3 253	1 224	444
15-19 år	män	2022	314	345	1 778	344	532	1 116	3 383	1 268	433
	kvinnor	2022	240	308	1 756	304	429	931	3 304	1 150	400
Summa	alla	2022	1 561	2 145	10 618	2 040	2 807	6 267	20 296	7 385	2 708

Folkmängden redovisas enligt den indelning i administrativa områden som gällde den 1 januari respektive referensår.

Ålder:

Med ålder avses uppnådd ålder vid årets slut, d.v.s. i princip en redovisning efter födelseår.

Senaste uppdatering:

20221209 08:00

Källa:

SCB

Kontaktperson:

Ann-Marie Persson, SCB

+46 010-479 63 38

ann-marie.persson@scb.se

Statistikservice, SCB

+46 010-479 50 00

information@scb.se

Rasmus Andersson, SCB

+46 010-479 66 55

rasmus.andersson@scb.se

Sort:

antal

Datotyp:

Stock

Referensid:

1 november resp år

Officiell statistik

Databas:

Statistikdatabasen

Intern referenskod:

BE0101A9